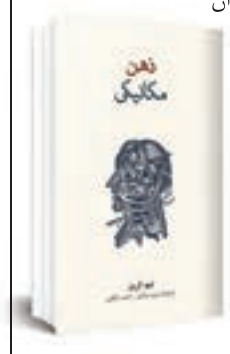
کتاب خوان

«ذهن مکانیکی» کتابی درباره فلسفه ذهن و هوش مصنوعی

یکی از تازه‌ترین کتاب‌هایی که در حوزه فلسفه ذهن در بازار نشر ایران به چاپ رسیده است، کتاب «ذهن مکانیکی» نوشته تیم کرِین است. با این حال کتاب نام برده به مباحث تازه‌تری در حوزه ذهن می‌پردازد که بعضا این روزها بحث داغی را در فضای حقیقی و مجازی به راه انداخته است. «ذهن مکانیکی» از پدیده هوش مصنوعی می گوید و چنان که مؤلف آن اظهار کرده است، سعی دارد به پرسش‌هایی از این دست پاسخ دهد: ذهن انسان چگونه می‌تواند جهان خارج را بازنمایی کند؟ فکر چیست و آیا بررسی علمیِ آن ممکن است؟ آیا باید ذهن را نوعی ماشین تلقی کنیم؟ آیا ذهنْ رایانه است؟ آیا رایانه می‌تواند فکر کند؟ و آیا ما هرگز خواهیم توانست یک دستگاه متفکر واقعی بسازیم؟ پیشرفت شگفت‌آور ماشین در یادگیری به این انجامیده که برنامه آلفاگوِی شرکت دیپ‌مایندْ قهرمانِ جهان در بازیِ گو (Go) را، که نوعی بازی بسیار پیچیده انسانی است، شکست دهد. با این حال، هنوز دستگاهِ متفکر واقعی یا آگاه وجود ندارد. فارغ از اینکه این دستگاه‌ها چقدر در ذخیره کردن و پردازش اطلاعات خوب عمل می کنند، ما همچنان این دستگاه‌ها را متفکرانی واقعی قلمداد نمی کنیم. چرا چنین است؟ «ذهن مکانیکی»، از زمان نخستین چاپ، برخی از نظریه‌های مهم فلسفه معاصرِ ذهن را به کتاب‌خوان‌ها معرفی کرده است. تیم کرین، نویسنده کتاب، نظریه‌های بنیادینی را توضیح می‌دهد که بر هر سه حوزه فلسفه ذهن و هوش مصنوعی و علوم شناختی تأثیرگذارند: چیستی مسئله ذهن-بدن؛ چیستی رایانه و چگونگی کارکرد آن؛ چیستی فکر، و شرایط تحقق فکر در رایانه یا ذهن. پیش از این کتاب‌های بسیاری در زمینه ذهن به زبان فارسی نوشته یا ترجمه شده‌است. اما کتاب «ذهن مکانیکی» ویژگی‌هایی دارد که دست کم بخشی از آن برای مخاطب تازگی یا اهمیت خاصی خواهد داشت. نخستین ویژگی چگونگی ارائه مطالب آن است، چرا که نویسنده کوشیده است مبحث‌های اثرش را تا اندازه‌ای ساده و آسان‌یاب عرضه کند. ویژگی دوم، ساختار و سازمان‌دهی کتاب است و مسئله بازنمایی ذهن در کانون مباحث قرار گرفته و به دیگر مسائل فلسفه به فراخور آن پرداخته شده است. سومین ویژگی هم برگردان فارسی کتاب بر پایه ویراست سوم (The Mechanical Mind (3rd Edition آن است و از این رو بسیاری از مباحث آن تازگی خود را حفظ کرده است. «ذهن مکانیکی» احتمالا برای علاقه‌مندان به سازوکارهای ذهن و دانشجویان و دانش‌آموختگان فلسفه ذهن و فلسفه روان‌شناسی یا روان‌شناسی شناختی کتابی درخور باشد. این کتاب را نشر نو با همکاری نشر آسیم و برگردان فارسی مینو زمانفر و احمد لطفی به چاپ رسانده است.

صاحب خبر

کارگران و معلمان عضو کتابخانه‌ها می‌شوند

به مناسبت روز جهانی کار و کارگر و روز معلم، اعضای این دو قشر می‌توانند به رایگان عضو کتابخانه‌های استان شوند. فردا دوشنبه یازدهم و سه‌شنبه دوازدهم اردیبهشت، کارگران و معلمان خراسان رضوی از امکان عضویت در همه کتابخانه‌های عمومی استان بدون پرداخت وجه ثبت‌نام برخوردار خواهند بود. حجت‌الاسلام علی‌اکبر سبزیان، مدیرکل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی، با اعلام این خبر تصریح کرد: برای خدمت‌رسانی مؤثرتر و مفیدتر و همچنین تشویق و ترغیب بیشتر مردم به حضور در کتابخانه‌ها در تلاشیم تا با اجرای طرح‌های مختلف فرهنگی و خدمتی همچون عضویت رایگان، بار دیگر کتاب را به سبد خانوار مردم اضافه و آنان را در عصر فناوری به سمت و سوی کتاب و کتاب‌خوانی هدایت کنیم. او ادامه داد: روز ۱۱ اردیبهشت کارگران عزیز و در روز ۱۲ اردیبهشت معلمان گرامی می‌توانند با مراجعه حضوری به کتابخانه‌های عمومی برای ثبت‌نام رایگان اقدام کنند. عضویت کتابخانه‌ها در این طرح به مدت یک سال و در قالب استفاده از همه امکانات و خدمات کتابخانه مدنظر است. علاقه‌مندان برای آگاهی از نشانی کتابخانه‌های همگانی استان خراسان رضوی می‌توانند به نشانی libs.plib31.ir مراجعه کنند.

جایزه جهانی کتاب سال ایران فراخوان داد

فراخوان سی‌ویکمین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران منتشر شد. مهلت ارسال آثار این جایزه تا ۳۱ شهریورماه ۱۴۰۲ تعیین شده است. به گزارش روابط عمومی خانه کتاب و ادبیات ایران، این دوره از جایزه با هدف شناسایی و معرفی کتاب‌های ارزشمند در دو حوزه مطالعات اسلامی و مطالعات ایرانی، در سه بخش تألیف و ترجمه و تصحیح که برای نخستین‌بار طی سال گذشته میلادی (۲۰۲۲) به زبان‌های گوناگون در کشورهای مختلف (غیر از ایران) چاپ شده است، در بهمن‌ماه ۱۴۰۲ برگزار می‌شود.

زین قند پارسی
علیرضا حیدری | مدرس ویراستاری
ناویراسته
در استان خراسان شمالی، شهرستان‌های بجنورد، شیروان و آشخانه سیل ۱۱ روستا را درگرفته است. ۳۶ نفر که در خودروهای خود گرفتار شده بودند رهاسازی شده و به مناطق امن منتقل شدند.
نکته
گاهی در رسانه‌ها در کاربست واژه‌ها بی‌دقتی می‌شود و متأسفانه این بی‌دقتی‌ها، آرام آرام طبیعی می‌شود تا جایی که کاربست نادرست آن واژه به چشم نمی‌آید.
کاربرد «رهاسازی» برای انسان نوعی بی‌احترامی است و جایگزین زشتی برای «نجات یافتن» شده است.
ویراسته
...۳۶ نفر که در خودروهای خود گرفتار شده بودند نجات یافتند و به مناطق امن منتقل شدند.
#زین_قند_پارسی

آنگاه که شاعر تاجیک برای شیوخ از دریای پارس سرود

از خلیج فارس می آید نسیم فارسی

مروری بر سروده‌هایی از معاصران به مناسبت روز ملی خلیج فارس

کاوه سنابادی

گزارش

دریای پارس، خلیج فارس، شاخاب پارس و از این دست، همگی نام‌های یک خلیج تاریخی ایرانی‌اند. یک آبراهه که از مهم‌ترین و راهبردی‌ترین مناطق جهان از دید سیاسی و نظامی و بازرگانی است و سومین خلیج بزرگ دنیا به شمار می‌رود. این دریا که از دید زمین‌شناسی پیشینه‌اش نیم میلیون سال است، سه قاره آسیا و آفریقا و اروپا را به هم پیوند می‌دهد. در منابع تاریخی از سده‌های پیش از میلاد مسیح تا امروز، دریای نام‌برده همواره با واژه پارس یا فارس یا کلماتی هم‌ردیف آن ثبت شده است و در زمان‌ها و زبان‌های گوناگون و در صدها منبع اروپایی و عربی اعم از عهدنامه و کتاب و نقشه جغرافیایی، همین هویت تداوم داشته است. برای نمونه، متون عربی‌زبان «بحر فارس» را به کار بسته‌اند و انگلیسی‌زبان‌ها «پرشین گُلف». اما از دهه سی خورشیدی، جریان‌های افراطی کشورهای عربی واکنش‌هایی برای نادیده گرفتن حقیقت نشان دادند و با گسترش جریان نژادپرستانه پان عربیسم که سردمدارش رهبر یکی از این کشورها بود، کم‌کم به شکل رسمی دست به جعل و تحریفی بزرگ زدند. اینجا بود که کشورهای عربی رسما نام جعلی خلیج ع. ر. ب. ی. را به کار بردند، در حالی که پیش از آن حتی آن رهبر ناسیونالیست مصری در مقالات و سخنرانی‌هایش از خلیج فارس گفته بود. با این همه، حقیقت منطبق بر واقعیت فراتر و روشن‌تر از آن بود که زیر سایه پول‌های نفتی محو شود! مناسبات جهانی و نهادهایی چون سازمان ملل متحد به رغم پول‌های کلانی که دروغ‌پردازان خرج می‌کردند و می‌کنند، همچنان رسما این دریا را خلیج فارس می‌دانند و می‌خوانند و در زبان‌های گوناگون معادل‌های آن را به کار می‌برند. البته گاهی در اظهارنظرها و نامه‌نگاری‌های غیررسمی بر اثر شیطنت یا عوامل دیگر تنها واژه خلیج و برابرهای آن به کار می‌رود و می‌کوشند نادیده بگیرند که کشورهای عربی نیز تا پیش از دهه ۱۹۶۰ میلادی، ترکیب «الخلیج الفارسی» را برای امور و نامه‌نگاری‌های رسمی استفاده می‌کردند. باری، از سال ۱۳۸۴ خورشیدی، در پی کوشش‌های ایران دوستان برای مقابله با شیطنت‌ها و وارونه جلوه دادن‌ها، دهم اردیبهشت «روز ملی خلیج فارس» نام‌گذاری و وارد گاهشمار رسمی ایران شد. در کنار این اقدام، سرمایه‌گذاری‌ها و پشتیبانی‌های دولت و بخش خصوصی نیز می‌تواند تأثیری مضاعف بر نگهبانی از نام و هویت دریای پارس به مثابه یک میراث نیاکانی ما ایرانیان بگذارد. این حمایت وظیفه‌ای است بر دوش هر ایرانی به اندازه توان و سهم خود و شاعران کشور نیز در جایگاه طبقه نخبه و خواص، همتی دوچندان را می‌باید به خرج دهند. در سطرهای زیر، نگاهی گذرا خواهیم انداخت به ادای دین برخی شاعران معاصر به خلیج فارس یا دریای پارسِ ایران.

بوی خلیج فارس

شادروان منوچهر آتشی یکی از سرایندگانی است که بارها نام تاریخی و همیشگی این آبراهه را در شعرهایش آورده است. زاده شدن آتشی در شهر ساحلی دشتستان -واقع در ساحل خلیج فارس- نباید در این‌باره بی‌تأثیر باشد. او در شعری به نام «عشق یعنی» که بریده‌ای از آن را در ادامه می‌توانید بخوانید، این گونه از دریای ایرانی یاد می کند:

اینک ترا
پهلوی شکل گربه جغرافیای ایران
خواهم گذاشت
پهلوی جسم ایران
تا بوی کوه و دشت بگیری
بوی خلیج فارس و دریاچه بزرگ خزر [...]

شاهان عالمند گدای خلیج فارس

زنده‌یاد ایرج شمسی‌زاده، متخلص به «ایرجو»، دیگر شاعر جنوبی هم‌برای آبراهه تاریخی ما سروده است. او از محلی سرایان برجسته جنوب کشور شمرده می‌شود و در یک شهر ساحلی مشرف به خلیج فارس نیز به دنیا آمده است: بندر گناوه. ایرجو در قصیده «حماسه خلیج فارس» که به منوچهر آتشی تقدیم کرده است، می گوید:

جانم فدای آب و هوای خلیج فارس
خونم نثار لطف و صفای خلیج فارس
نور جهان مشرق و مغرب به گیتی است
زان شعله رها به فضای خلیج فارس
در آتشی که خفته نهان در میان آب
روشن بود زمین ز ضیای خلیج فارس
این شاهراه جاده ابریشم است خود
تاریخ عالم است گوای خلیج فارس
محصول عطر و کندرِ هند است یا حجاز؟
بار جهاز سوی کجای خلیج فارس
[...]
وز بهر چند قطره طلای سیاه آن
شاهان عالمند گدای خلیج فارس
صدگونه گونه ماهی و خرچنگ و میگواند
فی الجمله جزء مائده‌های خلیج فارس
حرّا درخت معجره، جنگل در آب شور
این خود شگفت بین ز گیای خلیج فارس
بر ساحل بنادر عالم ز شرق و غرب
رقصند جاشوان به نوای خلیج فارس
عاج و طلا و نقره، عقیق و زمردند
هر سنگریزه‌ای‌ست عطای خلیج فارس
سرمایه‌هاست خفته در این آب نقره‌فام
از گنج‌های بیش‌بهای خلیج فارس
[...]
گر ننگ نقشه‌ای بکشیدند زین دیار
آن دشمنان هرزه‌درای خلیج فارس
ما را مسلم است که نامش فنا شود
آن کس که خواست محو و فنای خلیج فارس
خواند مرا به رفتن پیکار دشمنان
هر دم به گوش هوش ندای خلیج فارس
گوید مرا رسید کنون وقت رستخیز
خواهی اگر تو نیز بقای خلیج فارس

●

صد ماجرا دفیله رَوَد پیش چشم من
چون نیک بنگرم به قفای خلیج فارس
سومر، اِکد، سلوکیه، کلدانیان چه شد؟
بابل، که بود جزء بنای خلیج فارس
کمبوجیه‌ست و لشکر او بهر فتح مصر؟
از جمع ناوگان قوای خلیج فارس
یا ناوِ داریوش نخستین به سوی هند
افتاده ره به صبح و مسای خلیج فارس؟
منشور کورش است که در ارض رافدین
گردید عیان چو شیربهای خلیج فارس
یا حکم داریوش کبیر است در سوئز؟
تأسیس تنگه زیر لوای خلیج فارس
وز اردشیر اوّل و نرسی خبر دهد
«زند آفریک*» تخت کیای خلیج فارس
ز آن پس قوای خسرو اوّل حبش شکست
عُمّان، یمن، به زیر ولای خلیج فارس

●

زان دم که هرمزان علم فتح برفراشت
بر اوج تنگه نام رسای خلیج فارس
تنب بزرگ و کوچک، ابوموسی آنِ ماست
تک‌تک جزیره‌های ورای خلیج فارس
جمعی ز عاشقان وطن گفته‌اند نیز
این قول قرن را به صدای خلیج فارس:
بحرین، یگانه لولوء تاجِ شهنشهان
ما را ست عاقبت به خدای خلیج فارس
[...]
دیروز نیز میرمهنای بندری
افکند خارجی به قفای خلیج فارس
دلواری آن رئیس‌علی شیر تنگسیر
انداخت انگلیس به پای خلیج فارس

●

تا دل زند به دریا، تا جان فدا کند
هر آشنا برای شنای خلیج فارس
سبزست، سبز، سبزترین سبز، سبز، سبز
هر موج آب‌های رهای خلیج فارس
[...]

نگاه شیفته شاعر تاجیک به ایران فرهنگی

اما اگر پا را فراتر از مرزهای سیاسی امروزی بگذاریم و به دیگر سرزمین‌هایی برسیم که پاره‌های جدامانده از ایران فرهنگی‌اند، تجلی مهر ایران را در شهروندان پارسی گوی آن خواهیم دید. روان‌شاد مؤمن قناعت، شاعر تاجیک، یکی از این عاشقان ایران است که گفته شده در همراهی با هیئت میانجی میان ایران و عراق در کشور کویت – در زمان جنگ تحمیلی هشت‌ساله صدام علیه ایران – و در برابر بهت شیوخ، درخواست آن‌ها برای شعرخوانی را این گونه پاسخ داده است:

از خلیج فارس می‌آید نسیم فارسی
ابر از شیراز می‌آید چو سیم فارسی
دُر از این دریا نمی‌جویم چو دور افتاده است
از تگ دریا ته چشم یتیم پارسی
می‌رسد از کشتی بشکسته شعر بی‌شکست
شعر هم بشکست با بند قدیم پارسی
شیخ را سرمست دیدم یک شبی از بوی نفت
رفت با عطر کفن عطر و شمیم فارسی

از خزر تا خلیج فارس

سیدعلی میرباذل، متخلّص به «منصور»، غزل‌سرای پیشکسوت و از شاعران مذهبی متولد شمال کشور است. او در شعر «نصف النهار بیداری» که در ادامه می‌بینید، دلبستگی به میهنش را این گونه نشان داده است:

نامت را آواز می‌دهم
موج‌ها به تماشای آسمان می‌ایستند
ای استواری هر چه استواری
نصف النهار بیداری!
از عصمت خزر
از جنگل شهامت و غیرت
با مردان جنگلی می‌آیم
از قله‌های سرکش البرز
تا سرزمین شروه، شهادت
تا شرجی ستاره و آتش
هر صبحدم
سجاده می‌گشایم
از خزر تا خلیج فارس

از یک پشیز میهنمان دل نمی کنیم

از دیگر شاعران امروز که برای دریای پارس سروده، عطیه پژمان است با این شعر:

حتی اگر ازل، ابد و روز، شب شود
امکان‌پذیر نیست که سرکه رطب شود
از بمب‌های هسته‌ای‌ات هم کمک بگیر
شاید که اصل بی‌نسبت بانسب شود
دیوانگی‌ست اینکه شما فکر می کنید
این چاه‌های نفت براتان لقب شود
این سرفه‌ها نشانه یک مرگ حتمی‌اند
از آن زمان بترس که این سرفه تب شود
با ضربه‌های موشک خود دف بزن مرا
بگذار ساحت غزلم پرطرب شود
از یک پشیز میهنمان دل نمی کنیم
حتی اگر که حب وطن مستحب شود
از شرم، رودهای زمین خشک می‌شوند
یک روز اگر خلیج، خلیج عرب شود!

همچنین شعر زیر از نغمه مستشار نظامی که از این قرار است:

شمردم دانه دانه برف‌های آن زمستان را
که بشماریم روزی غنچه‌هایت در بهاران را
کمانم مرزهای آرزوها را نمی‌یابد
مگر مانند آرش تیر دل راهی کند جان را
کسی که عاشق خاک تو باشد خوب می‌داند
که دنیا می‌شناسد با خلیج فارس، ایران را
هزاران ریشه در این خاک باقی ماند و می‌ماند
اگر چه باد پاییزی بیندازد درختان را
بپوشان خاک را با ابرهای آسمان رنگت
بنوشان بر کویر خشک دل‌ها طعم ایمان را

●

لبان روزه‌دارم را به چشمان تو می‌دوزم
به شوق ربنا پر کن نگاه خشک لیوان را
اگر چه مثل شاعرهای دیگر سفره‌ام خالی‌ست
به لبخند تو قاتق می کنم این لقمه نان را

* زند آفریک. شاه ZAND.AFRIG.SHAH بندری باستانی در آفریقا

مدرسه‌ای برای نویسنده و شاعر شدن

حوزه هنری یک پایگاه ادبی برای نقد آثار علاقه‌مندان به نوشتن راه اندازی کرده است

گروه فرهنگ و ادبیات

بازتاب

«اثرخانه» یک پایگاه مجازی ادبی و امکانی برای نقد آثار علاقه‌مندان به هنرهای شاعری و داستان نویسی است. به گفته تیمور آقامحمدی، معاون مرکز آفرینش‌های ادبی حوزه هنری، این پایگاه که زمستان سال گذشته و هم‌زمان با دهه فجر در حوزه هنری گشایش یافت، با هدف ایجاد عدالت آموزشی و کاربردی برای فعالان ادبی در دو حوزه شعر و داستان راه‌اندازی شده و به بیان ساده‌تر، «اثرخانه» مدرسه‌ای برای نویسنده شدن و شاعر شدن است. برای عضویت در این سامانه، کاربران باید شماره تماس خود را در پایگاه اثرخانه به نشانی http://asarkhaneh.ir ثبت کنند. پس از دریافت پیامک، آن‌ها عضو سامانه می شوند. در مرحله بعد، کاربر دارای پروفایل و حساب کاربری می شود و می تواند اثر خود را بارگذاری کند. اثر مدنظر را سردبیر محتوایی به منتقد مربوط ارجاع می دهد که این فرایند از طریق پیامک به کاربر اطلاع داده می‌شود. منتقد بعد از نقد اثر آن را در پایگاه بارگذاری می‌کند و به این ترتیب، هم اثر ادبی و هم نقد ادبی به همراه نکات آموزشی هم‌زمان منتشر می‌شود.

پایگاه ادبی در راه مدرسه شدن

معاون مرکز آفرینش‌های ادبی حوزه هنری، شناسایی آثار شاخص را از دیگر فعالیت‌های این پایگاه برای استفاده در برنامه‌های متنوع مرکز آفرینش‌های ادبی در ستاد و مراکز استانی اعلام می‌کند. او ادامه می‌دهد: برآن هستیم پایگاه ادبی «اثرخانه» را به یک سامانه جامع تبدیل کنیم و به یک مدرسه برسیم. منظور از مدرسه این است که کاربر وارد فضایی آموزشی و از نظرات استادان بهره‌مند می‌شود و برای ارتقای کارهای خود به کسب تجربه و دانش می‌پردازد. این مدرسه به مفهوم ذکر شده اش زمانی اتفاق می افتد که ما به لایه‌های مختلف و به موارد گوناگون پایگاه نظر داشته باشیم. آقامحمدی برگزاری جلسه‌های هم‌اندیشی و تبادل تجربه را جزو برنامه‌های رسیدن به مدرسه یادشده معرفی می‌کند و می افزاید: این برنامه در شش جلسه با دوازده استاد داستان‌نویسی و شعر در نمایشگاه کتاب برگزار خواهد شد. به عبارت دیگر شش برنامه داریم که در هر برنامه دو داستان‌نویس یا دو شاعر به همراه یک مجری درباره نکات آموزشی در حوزه داستان و شعر در نمایشگاه کتاب صحبت می‌کنند.

ایجاد محیط‌های گفت‌وگو در شهرستان‌ها

اویادآور می‌شود: اشخاصی که به نمایشگاه کتاب مراجعه می‌کنند قاعدتا کتاب‌خوان هستند، مخاطبان «اثرخانه» نیز کسانی هستند که علاقه‌مند به مطالعه و کتاب و آفرینش ادبی‌اند. نمایشگاه کتاب فرصت بسیار خوبی است که ما از این دست مخاطبان دعوت کنیم تا در «اثرخانه» مشارکت کنند.

این نویسنده خاطرنشان می‌کند: به نظر من «اثرخانه» زمانی می‌تواند به اهداف خود برسد که با مشارکت استادان و نویسندگان و شاعران همراه شود. ما می خواهیم این بستر برای مخاطب فراهم شود که وقتی در جست وجوی یک مطلب آموزشی است به «اثرخانه» مراجعه کند.

او در بخشی دیگر از صحبت‌هایش درباره این پایگاه ادبی بیان می‌کند: همسو با این اهداف آنچه مدنظرمان است برگزاری محیط های گفت وگو در مراکز استانی است. فراهم کردن امکان گفت‌وگو بین مخاطبان و استادان در استان‌ها از اهداف تعیین شده در «اثرخانه» است. مخاطب به ضرورت کسب تجربه و دانش در عرصه ادبیات واقف شود و به پایگاه «اثرخانه» مراجعه کند.